

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร” ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการทำการศึกษ โดยแบ่งเนื้อหาประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
4. สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เวอร์บาร์, ไน และคิม (Verba, Nie and Kim. 1978 : 46 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2544 : 156) ได้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความถูกต้องตามตัวบทกฎหมายของประชาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์อาจจะมากหรือน้อยก็ตาม การมีอิทธิพลในการเลือกสรรเจ้าหน้าที่รัฐบาล และตลาดจนการกระทำ หรือ ดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson. 1977 : 23 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2544 : 135) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อให้มีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล โดยมีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการดังนี้

1.1.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อทางการเมือง แม้ว่าจะมีการยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองจะมีผลต่อรูปแบบ หรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม

1.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดาไม่ใช่กับนักการเมืองหรือผู้นำการเมือง เพราะกลุ่มคนดังกล่าวมีอาชีพและหน้าที่ในการเมืองอยู่แล้ว

1.1.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องราวของการแสดงออก เพื่อให้ผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล หรือผู้นำประเทศ ทั้งในแง่สนับสนุน คัดค้าน หรือเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายใช้วิธีสันติหรือรุนแรง

1.1.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้นำทางการเมือง หรือรัฐบาลในระดับชาติและท้องถิ่น และอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ และนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม

1.2 บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เซอร์เบิร์ต (Huerbert. 1982 : 15 ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 6) อธิบายคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าเป็นกิจกรรมที่สมาชิกของสังคมได้กระทำลงด้วยใจสมัคร (โดยมิได้ถูกบังคับให้กระทำ) ที่จะมีส่วนในเรื่องของ

1.2.1 การเลือกสรรผู้ปกครองของพวกตน ไม่ว่าจะเลือกโดยตรง (ด้วยตัวพวกเขาเอง คือ การออกเสียงเลือกตั้ง) หรือการเลือกสรร โดยอ้อม (ด้วยการที่ “ตัวแทน” ของพวกเขาที่เป็นผู้เลือกแทนพวกเขา)

1.2.2 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ขณะที่ รอเบิร์ต (Robert. 1987 : 10 ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 7) บอกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีหลักประกันทางการเมือง รวม 8 ประการ คือ

- 1) การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะจัดตั้งและเข้าร่วม
ในกลุ่ม หรือสมาคมต่าง ๆ
- 2) การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะแสดงออกความคิดเห็น
(แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับแนวคิดฝ่ายรัฐบาล)
- 3) การให้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรีแก่ประชาชน
- 4) การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าแข่งขันเพื่อดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง
- 5) ให้สิทธิแก่ผู้นำทางการเมือง และพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่จะ
แข่งขันและรณรงค์ทางการเมือง)
- 6) ให้เสรีภาพด้านข่าวสารแก่ประชาชน (ไม่ผูกขาดหน่วยงานด้าน
การเสนอข่าวสารไว้เป็นของรัฐ หรือเป็นของหน่วยงานของรัฐตามลำพัง)
- 7) การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปด้วยเสรีและยุติธรรม เช่น มีการ
ลงคะแนนแบบลับ และมีการควบคุมการเลือกตั้งมิให้เกิดการฉ้อฉลในการเลือกตั้ง เป็นต้น
- 8) มีสถาบันที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายรัฐบาล ที่สามารถควบคุมได้
ด้วยกระบวนการเลือกตั้ง เช่น คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เป็นต้น

1.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไวเนอร์ (Weiner, 1971 : 159-204 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2544 : 155-156) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มุ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ไม่ว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะกระทำโดยสมัครใจ หรือไม่ก็ตาม ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะจัดตั้งองค์กรเป็นอย่างดีหรือไม่ก็ตาม หรือไม่ว่าจะเกิดประจำหรือเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราว ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของเขาจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1.3.1 ต้องมีการกระทำ เช่น การแสดงความคิดเห็นและดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมทัศนคติและความรู้สึก

1.3.2 เป็นไปโดยสมัครใจ

1.3.3 ต้องมีทางเลือกหรือทางให้เลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ

1.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติโดยตรงของประชาชน การได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งได้เปิดโอกาส และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบของการร่วมระดมสมอง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรณรงค์ เรียกร้อง และร่วมยื่นหยัคต่อผู้ เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาตามหนทางประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1.4.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

1.4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

1.4.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

1.4.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

1.4.5 ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียง

สรุป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างกว้างขวางในหลาย ๆ ทาง เช่น การมีส่วน

ร่วมที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งการมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เป็นต้น

1.5 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจัดลำดับความสูงต่ำของการเข้าร่วมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ มักจะยึดหลักเชิงตรรกะหรือนัยที่ว่า การเข้าร่วมทางการเมืองแต่ละประเภทนี้ต่างก็ใช้ทรัพยากร เช่น เวลา เงินทอง ตลอดจนพลังงาน และอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเข้าร่วมแบบใดที่บุคคลได้ให้ความทุ่มเทมาก สูญเสียหรือใช้จ่ายทรัพยากรมากก็จะถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมการเข้าร่วมประเภทอื่น ๆ ตามลำดับลงไป (Milbrath. 1970 : 18-19 ; Mciver and Carmines. 1980 : 112-114 ; อ้างถึงใน วสันต์ สุวรรณ. 2547 : 24)

มิลเบรธ (Milbrath. 1965 : 18-20 ; อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2546 : 385-389) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำสุด หรือผู้ดู (Spectator) ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1.5.1 การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้น ทางการเมือง จากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอุทิศความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ แม้ว่าโดยทั่วไปปัจจัยกระตุ้น จะถูกส่งผ่านทางสื่อต่าง ๆ มากมาย แต่บางคนอาจจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อย หรือไม่ให้ความสนใจเลย การที่บุคคลจะตอบสนองต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองอย่างไรขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป การที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองยิ่งมากจะยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

1.5.2 การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ

การเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่ง
 ขันทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถ และการเป็นผู้มีคุณธรรมเพื่อขอรับความ
 ไว้วางใจหรือ ขอฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้นการใช้
 สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับพื้นฐานของการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก
 โดยทั่วไปการใช้สิทธิเลือกตั้งประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ ประการแรกการตัดสินใจ
 ว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ประการที่สอง การตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคใดหรือนุคคลใด
 ซึ่งเงื่อนไขทั้ง 2 ประการขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองของแต่ละบุคคลและ
 ปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยทั่วไปบุคคลจะรู้ล่วงหน้าว่าจะมีการ
 เลือกตั้งเมื่อใด ดังนั้น บุคคลจึงมีโอกาสเตรียมการตัดสินใจไว้ได้ล่วงหน้า

1.5.3 การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติมนุษย์จะให้ความ
 สนใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อตน ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์
 ใดๆจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมืองแต่บุคคล
 ที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจ
 ทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมี
 ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น ระดับความสนใจเกี่ยวกับการ
 ริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนไม่สนใจ บางคนสนใจมาก
 บางคนเป็นผู้รับฟัง บางคนเป็นผู้นำในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง
 และผู้ที่ผู้นำในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการ
 ต่อสู้ทางการเมือง โดยตรงมากกว่าผู้ที่เป็นเพียงผู้รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

1.5.4 การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชัก
 จูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนเองสนับสนุน รับเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของ
 ผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้มีลักษณะคล้าย
 กับการเป็น “หัวคะแนน” ของผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงการผูกพันทาง
 การเมืองที่ชัดเจนมากกว่าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะได้
 แสดงความคิดเห็นด้วย และเชื่อว่าผู้ที่ตนสนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีสามารถ
 สร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.5 การติดระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้
 บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือคู่แข่งทางการเมืองคนใด
 ทั้งนี้เพราะการติดระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรค หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเสื้อย้อม

เป็นการประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจน หรือการติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์ย้อมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของรถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใด และมีลักษณะของการช่วยโฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย การกระทำเช่นนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังมิได้ตัดสินใจให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตนได้ โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะสามารถสร้างอิทธิพลในการชักจูงได้ง่าย

สรุป จะเห็นได้ว่าจากการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้นได้ยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้ทรัพยากร เช่น เงิน เวลา ตลอดจนกำลัง หรือพลังงานที่ทุ่มเทลงไป หรืออื่น ๆ ในการเข้าร่วมหรือดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมใดที่ปัจเจกบุคคลได้ทุ่มเทให้อย่างมาก มีการใช้หรือสูญเสียทรัพยากรมาก ถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ ลดลง

1.6 การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาปรับใช้

จากแนวคิดของ มิลเบธ ทั้ง 5 ด้านนี้ ผู้ศึกษาได้นำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.6.1 การรับทราบข่าวสารทางการเมือง หมายถึง รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ทางสื่อประชาสัมพันธ์หรือกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ไปสเตอร์ ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อรถประชาสัมพันธ์ของผู้สมัคร

1.6.2 การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การติดตามสอบถามถึงคุณสมบัติของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง การติดตามสอบถามถึงหน่วยเลือกตั้ง ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีการชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีการสอบถามถึงผลการเลือกตั้ง และเฝ้าดูการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง

1.6.3 การพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง หมายถึง การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องคุณสมบัติของนักการเมือง ความประพฤติของนักการเมือง การบริหารงานของนักการเมือง การซื้อสิทธิ์ขายเสียง และการประชุมสภา

1.6.4 การชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน หมายถึง การพูดถึงคุณสมบัติที่ดีของผู้ที่ตนสนับสนุน มีการพูดถึงผลงานที่ดีของผู้ที่ตนสนับสนุน มีการพูดถึงนโยบายที่ดีของผู้ที่ตนสนับสนุน มีการช่วยเหลือผู้อื่นใน กิจกรรม งานบุญประเพณี ต่าง ๆ และการให้สิ่งของแก่ผู้อื่น

1.6.5 การแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุน หมายถึง มีการสวมเสื้อติดสติ๊กเกอร์ที่มีชื่อรูป หรือหมายเลข ของผู้ที่ตนสนับสนุน อย่างเปิดเผย เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ว่าเป็นผู้สนับสนุน

สรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้เป็นผลดีทั้งด้านบวกและด้านลบเนื่องจากการรับทราบข่าวสารทางการเมือง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการพูดคุยประเด็นเรื่องการเมือง การแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุนจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่น ๆ ส่วนระดับรองลงมาก็จะเป็น การชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุนการพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำสุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

2.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

โกวิท พวงงาม (2544 : 26-29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริหารสาธารณะบางเรื่องจากรับ หรือองค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง ดังนั้น เห็นได้ว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

2.1.1 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องในภายในของ แต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2.1.2 การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ

ชเนศวร์ เจริญเมือง (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจเป็นคำในวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ได้มีโอกาสในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองไม่ใช่

ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบการสาธารณสุขไปโลก การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหารและการต่างประเทศ

ประยูร อรัญรุท (2541 : 171) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึง การกระจายอำนาจการปกครองเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่น ๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีความเป็นอิสระโดยสมควรไม่ต้องขึ้นอยู่กับภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง กล่าวอีกนัย คือ รัฐมอบหน้าที่บางอย่างในการปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในองค์กร

สรุป การกระจายอำนาจนั้น คือการที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจการตัดสินใจในการบริหารกิจการสาธารณะบางอย่างแก่ส่วนท้องถิ่น โดยอิสระตามสมควร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ

2.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

2.2.1 การกระจายอำนาจถือเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นได้มีโอกาสในการดูแลจัดการปัญหาของท้องถิ่นเอง และนำมาซึ่งประโยชน์ที่สำคัญยิ่ง อย่างน้อย 5 ด้าน คือ (เชาว์นิต เสนพงศ์. 2546 : 8-9)

- 1) เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
- 2) ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ
- 3) ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทของตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง
- 4) เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติ

5) เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

2.2.2 การกระจายอำนาจการปกครองนั้น มีความสำคัญทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้ (ลิขิต ชีรเวทิน. 2548 : 3)

1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างส่วนบนระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐานคือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควร

สรุป การกระจายอำนาจไม่เป็นเพียงแต่การเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอีกด้วย

2.3 ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

2.3.1 มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากราชการส่วนกลางหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุน ดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย เท่านั้น

2.3.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือ บางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.3.3 มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามอิสระพอสมควร ในการกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือมีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตน

2.3.4 มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจปกครองนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเองซึ่งแยก

ต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

2.2.5 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจปกครองนั้น จะต้องมีการมีเจ้าหน้าที่อื่นเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวง ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

สรุป ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานมีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการ ได้เอง ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุน ดูแลกำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

สำหรับความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือนิยามไว้หลายท่าน ดังเช่น

อุทัย หิรัญโต (2523 : 2) นิยามไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความเดือดร้อนของตน การบริหารจัดการเป็นรูปองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535 : 8) นิยามไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบการปกครองที่เป็นผลจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยจะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

สรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่น ที่มีความพร้อมจัดการปกครองด้วยตนเองได้มีส่วนร่วมในรูปคณะกรรมการมีการกำหนด กฎ ระเบียบต่าง ๆ ร่วมกัน

3.2 ความสำคัญของการบริหารการปกครองท้องถิ่น

3.2.1 การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ 4 ประการ คือ (ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2526 : 16-19)

- 1) การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 2) การปกครองท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- 3) การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
- 4) การปกครองท้องถิ่นช่วยให้ภารกิจของรัฐบาลกลางลดน้อยลงทำให้รัฐบาลสามารถอุทิศเวลาเพื่อการปกครองและการบริหารระดับชาติ เพื่อส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้น

3.2.2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารการปกครองท้องถิ่น 4 ประการ คือ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539 : 9-20)

- 1) ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น
  - 2) ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย
  - 3) เป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง
  - 4) เป็นการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่
- สรุป ท้องถิ่นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง จะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลให้น้อยลง

3.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

3.3.1 การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากลับมาเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่
- 2) เพื่อประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง มีการแต่งตั้ง

เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ รับผิดชอบต่อบริหารกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างอิสระ

- 3) เพื่อเป็นการสนองตอบต่อความต้องการ โดยตรงของท้องถิ่น
- 4) เป็นการแบ่งเบาระจากส่วนกลาง

3.3.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น จำแนกได้ คือ (ชวงค์

ฉายะบุตร. 2539 : 13-14)

- 1) เพื่อช่วยแบ่งเบาระรัฐบาล
- 2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน
- 3) เพื่อความประหยัด

4) เพื่อเป็นสถานที่ให้การศึกษา เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย
สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อเน้นการกระจายอำนาจ โดยเน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนรู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพในการปกครองตนเอง

3.4 หน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น

วาระน (Warren, 1963 : 184-187 ; อ้างถึงใน ชวงค์ ฉายะบุตร : 18-19)

ระบุถึงหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ว่า ควรมีหน้าที่

3.4.1 เป็นงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและเป็นงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนสาธารณะ สวนหย่อม และแหล่งกำจัดมูลฝอย เป็นต้น

3.4.2 งานเกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย ได้แก่ งานตำรวจ งานดับเพลิง

3.4.3 งานเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ได้แก่ การจัดหน่วยบริการด้านสาธารณสุข การจัดศูนย์เยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ ห้องสมุดสำหรับประชาชน

3.4.4 งานเกี่ยวกับพาณิชย์ของท้องถิ่น ได้แก่ การจัดตั้งสถานธนาขานูบาล หรือโรงรับจำนำ การจัดตลาด การจัดบริการเดินรถ

สรุป จากหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น การแต่งตั้งบุคคลเข้าทำงานจะต้องพิจารณาถึงกำลังงบประมาณ กำลังคน และคำนึงถึงความสำคัญจริง ๆ ให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่และการให้บริการประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก

สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลห้วยหลวง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

1. สภาพทั่วไป

1.1 เทศบาลตำบลห้วยหลวงตั้งอยู่เลขที่ 75 หมู่ที่ 6 ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านม่วง ประมาณ 25 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลดงหม้อทอง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองแปน อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองกว้าง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านจันทน์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

1.2 พื้นที่ ตำบลห้วยหลวง มีเนื้อที่ประมาณ 75 ตารางกิโลเมตร หรือ 46,875 ไร่

1.3 ประชากร ประชากรในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง มีประชากรทั้งสิ้น 7,336 คน จำนวน 1,726 ครัวเรือน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวง จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	บ้าน	ครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	บ้านห้วยทราย	224	495	504	999
2	บ้านห้วยหลวง	222	453	450	903
3	บ้านเหล่าฝักไถ่	188	363	361	724
4	บ้านพนาสวรรค์	222	469	472	941
5	บ้านเทพพิทักษ์	182	409	376	785
6	บ้านประชาสรร	106	250	222	472
7	บ้านสามขา	199	482	438	920
8	บ้านเหล่าเจริญ	232	457	481	938
9	บ้านไชยยานนท์	151	323	331	654
	รวม	1,726	3,701	3,635	7,336

ที่มา: สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยหลวง. 2552 : 4

วิเทศาภิวัฒน์ จวนวิชัย สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.4 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลห้วยหลวง โดยทั่วไปลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูงและราบลุ่มบางส่วนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ(ป่าเสื่อมโทรม)สภาพพื้นดินเป็นดินร่วนปนทรายมีป่าธรรมชาติคือป่าชายหาดและป่าประดู่พื้นที่ราบสูงอยู่ทางทิศตะวันตกซึ่งเป็นที่ราบลุ่มและราบสูงบางส่วนเกษตรกรรมส่วนใหญ่ทำอาชีพทำนาส่วนทิศตะวันออกเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยสงครามและอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กเช่นหนองมากแซงและฝายเกรียงศักดิ์ใหญ่ แบ่งการปกครองเป็น 9 หมู่บ้าน

1.5 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน ฤดูฝน ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ เนื่องจากมีพื้นที่ราบบางส่วน จึงทำให้อากาศร้อนจัดในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

ราษฎรส่วนใหญ่ในตำบลประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่

- 2.1 ทำนา 1,217 ครัวเรือน
- 2.2 เลี้ยงสัตว์ 514 ครัวเรือน
- 2.3 รับจ้าง 384 ครัวเรือน
- 2.4 ทำไร่ 144 ครัวเรือน
- 2.5 สวนยางพารา 101 ครัวเรือน

3. สภาพทางสังคม

3.1 การศึกษา

- 3.1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (การศึกษาก่อนปฐมวัย) จำนวน 4 แห่ง
  - 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยหลวง
  - 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยทราย
  - 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าผักไล่
  - 4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน ไชยมนตรี
- 3.1.2 โรงเรียนที่บริการในเทศบาลตำบลห้วยหลวง จำนวน 3 แห่ง

1) โรงเรียนชุมชนบ้านห้วยหลัว เป็นโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านห้วยหลัว ตำบลห้วยหลัว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

2) โรงเรียนบ้านห้วยทราย เป็นโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 บ้านห้วยทราย ตำบลห้วยหลัว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

3) โรงเรียนบ้านเหล่าผักไล่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านเหล่าผักไล่ ตำบลห้วยหลัว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

สรุป เทศบาลตำบลห้วยหลัว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลห้วยหลัว ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 มีหมู่บ้านจำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวน ประชากร 7,336 คน สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลห้วยหลัวประกอบอาชีพการเกษตร ดังนั้นหลังฤดูเก็บเกี่ยวประชาชนในพื้นที่บางส่วนจะไปทำงานต่างจังหวัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลัว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กิตติมี บุญชูวิทย์ และคณะ (2546 : 250-257) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของเพศ พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อยมาก จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย ส่วนเรื่องอายุพบว่า ประชาชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี และ 36-60 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่าประชาชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 18-25 ปี และผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ในเรื่องของระดับการศึกษาพบว่าประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี และระดับที่

สูงกว่าปริญญาตรี และในเรื่องของอาชีพก็พบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่ากรรมกร ข้าราชการ ผู้ที่ทำงานบริษัท ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตลอดจนผู้ว่างงาน

วสันต์ สุวรรณ (2547 : 160-164) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ต่างกัน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมนิยมมากกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมนิยม ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำมากกว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับอื่น ๆ คือระดับปานกลางและระดับสูง และสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในท้องถิ่นหรือหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้งในชุมชนเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกนั้นไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ การศึกษา ต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวิทย์ จันแข่ง (2547 : 92-97) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความสนใจเรื่องการเมืองเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือช่วยในการโฆษณาหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ และการติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมืองมีค่าเฉลี่ย 2.06 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81-83) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อย คือ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่จำแนกตามเพศและอายุไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัยมีส่วนร่วม

ทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าระดับอนุปริญาขึ้นไป อาชีพเกษตรกร/รับจ้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

เทพกาญจน์ เกียรติศิริ (2550 : 125-128) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การร่วมรับรู้ในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การร่วมคิดร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และการร่วมตัดสินใจร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และการร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย

ประเสริฐ พิศวงค์เทวัญ (2550 : 41-43) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนในชุมชนเมือง : กรณีศึกษา 27 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ด้านการเมืองกับการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง หรือใช้ประชาธิปไตยในการบริหารท้องถิ่นเป็นเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

สมศักดิ์ สังข์ทอง (2550 : 53-56) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลศรีจุฬา อำเภอเมืองนครนายกจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลศรีจุฬา ซึ่งพิจารณาจากด้านการเลือกตั้ง ด้านการติดตามสถานการณ์ทางการเมืองด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย

สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 37-40) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอพุนงสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 60-65) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่าประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมเป็นกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรีอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง

องอาจ นุ่นจันทิก (2550 : 54-58) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งเขตตำบลลาดบัวขาว อำเภอลี้ควิว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในด้านความตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านความต้องการยอมรับว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านความต้องการบริการที่สะดวกสบาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม คือ กลุ่มระดับประถมศึกษา เท่ากับ 1.64 มัธยมศึกษา เท่ากับ 1.54 และระดับปริญญาตรี เท่ากับ 1.50 ซึ่งประชาชนระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมสูงกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

6. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

อาทิตย์ บุญคง (2550 : 65-68) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อเทศบาลตำบลดอกคำใต้ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารงานเทศบาลตำบลดอกคำใต้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และพัฒนา กลุ่มตัวอย่างมีอยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและด้านการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยกลุ่มตัวอย่างมีอยู่ในระดับปานกลาง

รัชดาภรณ์ ทองถนอม (2551 : 65-70) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่อง การเดินขบวนเพื่อเรียกร้องหรือปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน รองลงมา คือ การร่วมลงชื่อในแถลงการณ์หรือจดหมายร้องเรียนเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน โครงการที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม ส่วนเรื่องที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นน้อยที่สุด คือ การชักชวนสมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง และเพื่อน ให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเขตที่พักอาศัย พบว่าปัจจัยที่มีความแตกต่าง ต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง ได้แก่ เพศ และเขตที่พักอาศัย

วีระชัย เสงษฎีกุล (2551 : 68-70) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลองจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอทอง จังหวัดแพร่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีผลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอทอง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปร่วมรับฟังการปราศรัยหรือฟังนโยบายของนักการเมือง อยู่ในระดับมาก

3. เปรียบเทียบประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอทอง จังหวัดแพร่ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

อุคม เกสโรทยาน (2551 : 55-57) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า

1. เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในเขตเทศบาล ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน แต่อายุมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน

2. การรับรู้ข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน แต่การรับรู้ข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การสนทนากับนักการเมือง การสนทนากับข้าราชการ การเสนอความต้องการต่อส่วนราชการ และการเข้าร่วมประชุม มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน

อุคม กุมา (2551 : 108-109) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของความสัมพันธเชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.14) เมื่อพิจารณาความเห็นต่อความเกี่ยวข้องของความสัมพันธเชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เห็นว่าผู้นำชุมชนเป็นผู้กระตุนเตือน และจูงใจให้ประชาชนสนใจ ต่อข่าวสารทางการเมืองเสมอ มีความเกี่ยวข้องในระดับมาก ซึ่งประชาชนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวนมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 36.20 รองลงมาผู้นำชุมชนเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเผยแพร่ความรู้ด้านการปกครองแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในชุมชน มีความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) ซึ่งประชาชนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.00 ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับบ้านเมืองทั้งในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อต่าง ๆ มาเผยแพร่หรือพูดคุยกับประชาชนในชุมชนเสมอ มีความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) ซึ่งประชาชนมีความเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 31.00

อิน ดีแสวง (2551 : 62-69) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (1) มีส่วนร่วมไปใช้สิทธิเลือกตั้งเกินร้อยละ 50 มากกว่า ไม่มีส่วนร่วม (2) ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกินร้อยละ 50 มากกว่ามีส่วนร่วม (3) ไม่มีส่วนร่วมช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง เกิน ร้อยละ 50 มากกว่ามีส่วนร่วม (4) มีส่วนร่วมติดตามข่าวสารทางการเมืองกับไม่มีส่วนร่วมเท่ากัน เกินร้อยละ 50
2. การปรับปรุงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการชักชวนผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เกินร้อยละ 50 (2) การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการประชุมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เกินร้อยละ 50
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (1) รายได้มากมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก รายได้น้อยมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย (2) การศึกษาอาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (3) อายุ เพศ และสถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
4. แนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง (1) ควรเสริมสร้างด้านการให้การศึกษา อบรม และการปฏิบัติ (2) การส่งเสริมให้มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ (3) ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งแก่ประชาชน

นักฎีกาล ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภูอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

รองลงมา คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ และ ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

พิพัฒน์ มนต์เสวี (2552 : 61-63) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัด เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. การรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 82.8 อ่านหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับต่อวัน ร้อยละ 51.6 โดยชอบอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากที่สุด ร้อยละ 62.5 คอลัมน์ที่ชอบอ่านมากที่สุด คือ บ้านเชิง ร้อยละ 26.8 ดูโทรทัศน์ต่อวันประมาณ 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 41.7 โดยชอบดูรายการโทรทัศน์มากที่สุด คือ ข่าว ร้อยละ 56.0

2. การพูดคุยเรื่องการเมือง พบว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่พูดคุยเรื่องการเมืองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 66.4 เคยชักชวน ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 80.5 และไม่เคยช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีหาเสียง เลือกตั้ง ร้อยละ 78.1

3. คุณสมบัติของนายกเทศมนตรีที่ประชาชนต้องการ พบว่าประชาชนผู้มี สิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่ต้องการนายกเทศมนตรีที่มี คุณสมบัติมีความซื่อสัตย์สุจริตมากที่สุด ร้อยละ 81.3 รองลงมาคือ มีมนุษยสัมพันธ์ ร้อยละ 63.3 และแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ ร้อยละ 62.5 ความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือก นายกเทศมนตรี พบว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่เลือกนายกเทศมนตรี โดยพิจารณาทั้งกลุ่มการเมืองและผู้สมัคร ร้อยละ 51.8 เห็นว่าการ เลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นสร้างความเจริญในท้องถิ่น ร้อยละ 77.3

4. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต เทศบาล ตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่ จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งต่อไป ร้อยละ 89.8 การรับ ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี พบว่าประชาชนผู้มี สิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้ง จากสื่อเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจากเสียงตามสาย ร้อยละ 54.7 รองลงมา คือแผ่น พับใบปลิว ร้อยละ 46.1 และวิทยุ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 14.6

สมพิศ สุขแสน (2552 : 109-120) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองและด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังอยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ระดับปานกลาง

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ที่สำคัญ คือ บางครั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไม่มีเวลาว่าง การไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพราะมีการศึกษาน้อย การเมืองปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย และการไม่กล้าแสดงตนว่าเป็นสมาชิกกลุ่มใด

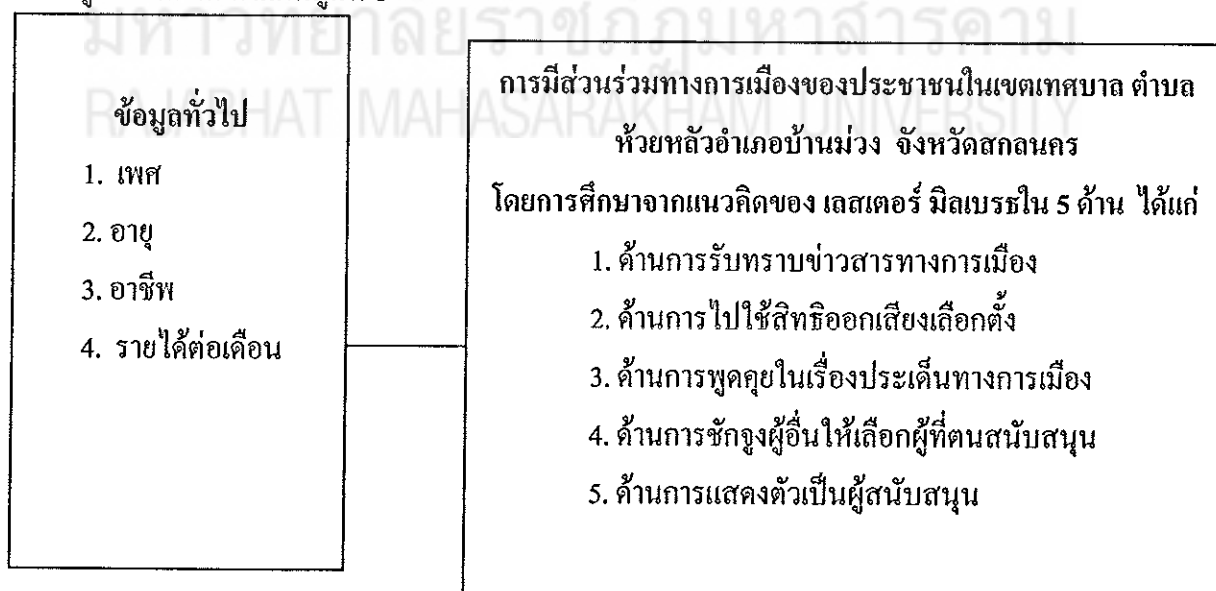
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปแต่ละภูมิภาคเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับเทพกาญจน์ เกียรติศิริ (2550 : 125-128) และสวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 37-40) ซึ่งแตกต่างจากโกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81-83) และสมศักดิ์ สังข์ทอง (2550 : 53-56) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ส่วนการศึกษาของ นัฏฐิกา ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมาก ส่วนการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง งามอาจ บุนจันทิก (2550 : 54-58) พบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการมีส่วนร่วมติดตามข่าวสารทางการเมือง การศึกษาของ สมพิศ สุขแสน (2552 : 109-120) พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการศึกษาของ อิน ดีแสง (2551 : 62-69) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเกินร้อยละ 50 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิพัฒน์ มนัสเสวี (2552 : 61-63) พบว่า การรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 82.8 ส่วนการพูดคุยเรื่องการเมือง ส่วนใหญ่แล้ววาน ๆ ครั้งประชาชนจึงจะพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องการเมือง และเมื่อเปรียบเทียบกับในเรื่องของเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ การศึกษาของ กิตติมี บุญชูวิทย์ และคณะ (2546 : 250-257) พบว่า เพศหญิงและ

ชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อยมาก ส่วนเรื่องอายุพบว่าประชาชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี และ 36-60 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงสุด ในเรื่องของระดับการศึกษาพบว่า ประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับอื่น และในเรื่องของอาชีพ พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าอาชีพอื่น ส่วนการศึกษาของรัชดาภรณ์ ทองถนอม (2551 : 65-70) พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 37-40) พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดของเลสเทอร์ มิลเบรธ (Milbrath, 1965 : 18-20 ; อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2546 : 385-389) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหลวงมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับใด ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา